

LECTOR DE DOBLE VALÈNCIA
Isidor Cònsul

Pere Gimferrer, Figures d'art. Obra Catalana Completa. Volum 4. Pròleg de Manuel Ollé. Edicions 62. Barcelona, 1996 / Pere Gimferrer, L'obrador del poeta (1970-1996). Edicions de la Magrana, Barcelona, 1997.

A vegades, l'exercici de llegir es converteix en una gimnàstica recreativa capaç d'omplir de sentit el concepte més precís del mot recrear: crear novament. Llavors, per la mateixa regla de tres, també esdevenen creatius els papers de reflexió que se'n deriven. Així ho demostren els assaigs de Pere Gimferrer, bo i advertint que el terme lector funciona, en el seu cas, com un element de doble valència química: lector literari i lector plàstic. Fa més de vint-i-cinc anys que Gimferrer conrea aquesta captivença de lector dual i aquests darrers mesos l'ha posada de nou en circulació amb l'equilibri complementari dels volums Figures d'art (quart lliurament de l'Obra Catalana Completa) i els papers de crítica literària aplegats a L'obrador del poeta (1970-1996). Sota l'esguard madur d'aquesta doble sensibilitat de lector, els assaigs literaris del segon volum reforcen la mirada plàstica del primer on s'apleguen treballs tan coneguts com Antoni Tàpies i l'esperit català (1974), Max Ernst o la dissolució de la identitat (1977), Miró: colpir sense nafrar (1978) i les prosas polivalents de Fortuny (1983), que Gimferrer continua presentant com una novel·la. Ara bé, perquè aquest quart volum d'Obra Completa fos efectivament complet hi manca una segona monografia sobre Miró, Les arrels de Miró (1993), tot i que l'autor en justifica l'absència per tractar-se d'una feina de recerca iconogràfica que **no té sentit sinó en la seva forma actual, és a dir, exhaustivament il·lustrat.**

DE L'ANÀLISI PLÀSTICA A L'AIGUA DEL POEMA

Tots dos volums conformen un conjunt sense sorpreses atès que la majoria dels treballs eren a l'abast dels llebrers que en segueixen el rastre. La qual cosa no vol dir que no sigui útil posar-los de costat, els uns a la vora dels altres, sobretot per tres raons: Primer, perquè junts potencien l'impacte d'una trajectòria assagística sòlida i coherent; segon, perquè la mateixa addició facilita la feina d'apamar la complexa personalitat artística de l'homenot Gimferrer; i tercer, pels girs reflexius i d'informació que suren dels assaigs per acostar-nos a la poesia de l'escriptor. Els treballs sobre Tàpies, Miró i Ernst, a més de capbussar les aigües dels tres creadors, sumen dades i coneixements que van a petar a la poesia gimferretiana. Des d'aquesta perspectiva, el paper sobre la dissolució de la identitat en Max Ernst il·lumina amb eficàcia algunes estratègies de composició a L'espai desert i a Aparicions, detall que Manel Ollé remarca en el pròleg -La mirada contemplada- que faixa la publicació del quart volum de l'Obra Catalana Completa.

HOMENATGE A BROSSA

El títol de l'altre volum, L'obrador del poeta (1970-1996), té sabor artesà, flaires de pa calent i un rastre de cuina de qualitat amorosida pel bon ofici del lector. Astut, Gimferrer se'l manleva d'un paper antic sobre Joan Brossa i engega, de passada, un artifici d'ambigüitat que no vol semblar **parença d'inmodèstia, sinó homenatge**. Un homenatge explícit a Brossa que lliga, d'altra banda, amb la coneguda admiració de Gimferrer per la trajectòria subterrània i d'avantguarda de l'autor de Poesia rasa. Per això tampoc no fa estrany que Brossa hi esdevingui el poeta més comentat, amb cinc papers que emfasitzen la polivalència i la bondat d'una obra tan singular i oculta com la brossiana.

Els vint-i-cinc treballs d'aquest "**obrador del poeta**" tenen tirada i braó diferents

sense que n'hi hagi cap de sobrer. Ara bé, ni que sigui per fidelitat al títol, crec que els més interessants apunten al cor mateix de la poesia. Això tampoc no vol dir que els més prescindibles siguin els d'encàrrec institucional. Ho subratllo perquè el poeta és un tipus insòlit i d'alta tauromàquia, carregat d'habilitats i de recursos, i capaç d'encarar-se a qualsevol situació de raresa literària. És una delícia veure com se'n surt, poso per cas, amb un tema com Propietat intel·lectual i situació dels intel·lectuals a Europa, de quina manera afina la punteria davant de la proposta Literatura Catalana i periodisme, i com sorprèn en els discursos de president dels mantenidors dels Jocs Florals.

Tot i això, els millors cops d'esgrima li surten quan el poeta entra en el vedat que li és més propi i descobreix gemmes ocultes de l'obra de Brossa, planteja els punts de divergència entre Guimerà i Baudelaire, emfasitza la madura modernitat de Marià Manent com a traductor i *conesseeur* poètic, i quan identifica l'obra poètica de Joan Perucho en les branques més singulars de la poesia catalana de postguerra, entre Brossa i Palau i Fabre. Són estocades precises que conviden a noves lectures, que posen de relleu obres pràcticament abandonades com les de Joan Ramis i Francesc Fontanella, que descobreixen l'or que lluu en la poesia d'Agelet i Garriga i fins i tot s'indignen quan poden remarcar que una novetat lul·liana - Llibre de virtuts e de pecats- hagués passat tan de puntetes que cap mitjà de comunicació no se n'adonà. Com si la cultura catalana es pogués permetre el luxe d'obviar la sortida d'un **llibre inèdit del màxim escriptor en llengua catalana en totes les èpoques**.

És cert que no hi ha cap text nou i que els llepafils poden adduir que la pasta de l'obrador té un regust de *deja vu*. Però vistos de conjunt, un paper al costat de l'altre, remarquen la solidesa i les astúcies d'un lector lúcid i altament informat, i, si no ho sabíem, posen en evidència la gràcia creativa que pot generar l'acte estricte de llegir.

Isidor Cònsul